

FORÆLDREHÅNDBOG

UDGAVE: 2016 - HENT DEN SENESTE UDGAVE PÅ SKOLENS HJEMMESIDE WWW.RS58660.DK

RUDOLF STEINER-SKOLEN | SKANDERBORG
GRØNNEDALSVEJ 16 8660 SKANDERBORG
TLF 86 51 19 81 KONTOR@RS58660.DK WWW.RS58660.DK

KONTAKTINFORMATIONER

Rudolf Steiner-skolen i Skanderborg

Grønnedalsvej 16c
8660 Skanderborg

Telefon: 86511981

E-mail: kontor@rss8660.dk

Kontorets åbningstid: Man-tors. kl. 8.30 - 14.00. Fre. kl. 8.30 - 12.00

Lærerværelset: 86511982

Kære forældre

Hjertelig velkommen til Rudolf Steiner-skolen i Skanderborg!

Vi ser frem til de kommende års samarbejde med jer. Sammen vil vi få skolen til at være den bedst mulige ramme for børnenes udvikling, læring og trivsel.

Forældrebogen skal være med til at introducere jer til, hvordan skolen fungerer, og hvilke værdier vi arbejder ud fra. Vi vil i skoleforløbet gøre vores bedste for at udbrede kendskabet til vores pædagogik for forældrene.

I bogen kan I finde information om og forklaring på nogle af de mest basale forudsætninger for skolen.

På en Rudolf Steiner skole kan man sige, at børn og forældre går i skole sammen. Skolen lægger vægt på og værdsætter jeres engagement, både i forhold til børnenes hverdag og i forhold til de mange sociale arrangementer på skolen, såsom skolelørdage og forældremøder m.m. Forældre, lærere, pædagoger og andre ansatte skaber i fællesskab et frugtbart grundlag for børnenes trivsel og glæde ved skolen.

Vi håber, at forældrebogen vil være en hjælp for jer som nye forældre på skolen.

Skanderborg

INDHOLD

Kontaktinformationer	2
DEL 1 - SKOLENS OPBYGNING, ANSATTE OG ANSVARSOMRÅDER	6
1 / Om Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg	7
Formål og værdigrundlag.....	7
Skolens historie.....	8
2 / Skolens styrende organer	9
Skolens ledelse.....	9
Kontaktpersoner og klageprocedure	9
Skolebestyrelsen	9
Skoleforeningen	10
Tilsynsførende.....	10
Delegeretkreds	10
Byggefond	11
3 / Administration.....	12
Åbningstider og kontaktoplysninger	12
Sygemelding:.....	12
Administrativt og teknisk personale	12
Skolepenge.....	12
Instrumenter og anskaffelse af instrument	13
Forsikringer	13
4 / Skolens Afdelinger	14
Underskole og overskole.....	14
Børnehaveklasse	14
SFO	15
Lektieklub	16
5 / Specialundervisning	17
Specialundervisning.....	17
Sundhedsplejerske.....	17
SSP	17
Underretningspligt.....	18
Bevægelsesterapi/helseørum	18
Tilbud til børn og forældre i sorg	18
DEL 2 - VORES SKOLEPOLITIK	19
6 / Skole-forældresamarbejde	20
Forældresamarbejde	20
ForældreIntra.....	20
Forældremøder.....	20
Klasserepræsentanter.....	20

Klasserejser	20
Forældre rengøring	21
Foredrag, arbejdsdage og andre aktiviteter	21
Fællesflyveren	21
Konfirmation	21
Hjemmeside	22
7 / Ordensregler	22
Frikvarterer	22
Efter skoletid	22
Orden i klasselokalet	22
Mobiltelefoner og computere	22
Mad og drikke	22
Fravær, sygemelding	22
Trivsel og mobning	23
Rygpolitik	23
Alkohol	23
DEL 3 – undervisningstilbuddet på RUDOLF STEINER Skolen i Skanderborg.....	24
8 / undervisningstilbuddet på Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg.....	25
Antroposofi og Rudolf Steiner	25
Rudolf Steiners pædagogik	25
Undervisningens rytme: Tanke - Følelse - Vilje	25
Læreplanen	26
Morgensang	27
Kunstneriske fag	27
Sang og musik	27
Eurytmi	28
Fortælling	28
Vidnesbyrd	29
Overskolen	30
Færdig med skolen	32
9 / Skolelørdage og andre begivenheder	33
August - første skoledag i 1. klasse	33
September – Mikaelstest/-Mikaelstest	33
November - julebasar	33
December - Adventsspiral	34
Paradissspil, Kristi fødsels-spil og Hyrdespil	34
Januar - Hellig Tre Kongerspil	34
Februar - fastelavn	34
April - påskefest	34
Maj - majfesten	34

Juni - Sommerfesten	35
10 / Læreplaner	36
Undervisningsplan for 1.-4. klasse:	37
Undervisningsplan for 5.-8. klasse:	38
Undervisningsplan for overskolen:	40
11 / Yderligere information og inspiration omkring Steinerskoler	41

DEL 1 - SKOLENS OPBYGNING, ANSATTE OG ANSVARsomRÅDER

1 / OM RUDOLF STEINER-SKOLEN I SKANDERBORG

Formål og værdigrundlag

Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg er en uafhængig, selvejende uddannelsesinstitution i henhold til lov om friskoler og private grundskoler. Det er skolens formål at drive en 12-årig enhedsskole funderet på den antroposofiske pædagogik, som Rudolf Steiner grundlagde med den første Waldorf-skole i Stuttgart i 1919.

Det er skolens pædagogiske mål at fremme elevernes individuelle faglige, fysiske og sjælelige udvikling med respekt for egne forudsætninger og muligheder. Idealet er det frie, skabende og moralsk handlende menneske. Undervisningen tilrettelægges så den tilgodeser både det enkelte barns og elevgruppens udviklingstrin, således at barnet føler sig set, hørt og talt til.

Skolen arbejder med det hele menneske: Kundskaber og faglighed er, sammen med en kunstnerisk og kreativt inspireret undervisning, midler til at få øje på større sammenhænge på tværs af fagligheder. Kunst, musik og bevægelse højner det faglige niveau. Undervisningen skal udfordre og udvikle eleverne til selvstændig stillingtagen, lydhørhed og indlevelse, kritisk sans, evne og vilje til samarbejde, kreativitet og initiativ, gode arbejdsvaner og glæde derved, samt forståelse og empati.

Vi er overbeviste om, at vi gennem en undervisning, der følger dette mål, er med til at opdrage til frihed for det enkelte menneske. At ruste det til at møde den verden, vi lever i, mennesker med gode og alsidige kompetencer, initiativkraft og social forståelse.

Skolens historie

Helt tilbage i 1981 åbnede skolen sine døre op for sin første børnehaveklasse og første 1. klasse. Man kan sige at skolens grundlæggelse blev påbegyndt allerede året før, for da mødtes initiativtagerne til Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg. Dog skulle det vare mange år, før vi fik plads til alle eleverne.

I 1981 var der kun brug for ganske begrænset plads, og ideen var, at vi en dag skulle stå, som vi gør i dag, med en fuldt udbygget skole. De første to klasser fik til huse på den gamle gård, Mallinggård, og herudfra er skolen vokset til den skole og til den størrelse, som vi kender i dag. Jord er blevet købt, og matrikler er blevet udstykket.

I juni 1986 blev grundstenen lagt til den bygning, der i dag rummer 1. - 4. klasse. I 1989/90 fuldførtes denne bygning til sin nuværende størrelse med yderligere fire klasselokaler, et kemi- og fysiklokale, kor- og musiklokale, sløjdelokale, kontor og to kunst-terapirum samt møderum.

I foråret 2002 begyndte indretningen af vores sal, som rummer hele skolen ved arrangementer og undervisning (når der er gymnastik, skuespil, eurytmi m.m.)

Igen i 2003 og i 2004 fik skolen behov for mere plads, og to pavilloner blev indkøbt og sat op for at kunne tilgodese behovet for ordentlige håndværkslokaler. De anvendes i dag til mange forskellige håndværksfag og kunsthåndværksfag: Malning, tegning, modellering, plakattegning, arkitekturundervisning, læderhåndværk, bogbinding, kobber- og sølvsmedning samt andre kreative fag.

Omkring 2005 flyttede de ældste klasser ind i den ældste del af skolen, i de lokaler hvor skolen oprindeligt begyndte. Lokalerne og området blev indrettet til de fire ældste klasser.

I 2007 fik skolen endnu en pavillon, og skolens Sfo holdt flyttedag til stor glæde for alle på skolen. Skolen har gennem de sidste år arbejdet målrettet for at øge tilbuddene på vores legeplads, så eleverne i frikvartererne og i SFO får flere og sjovere aktiviteter at tage sig til.

Nævnes skal det også, at vores skole ligger i herlige grønne områder med højt til himlen med mange store træer samt hyggelige kroge og bænke, flotte legehuse og en idrætsbane, som eleverne har daglig glæde af.

Skolen er i dag en 13-årig enhedsskole med elever fra børnehaveklasse til 3.videregående (dvs. 0. - 9. klasse og 1.-, 2.- og 3. videregående).

2 / SKOLENS STYRENDE ORGANER

Skolens ledelse

Skolen er inddelt i fire ansvarsområder:

- Underskolen: børnehaveklasse og 1.-8. klasse.
- Overskolen: 9. klasse og 1., 2. og 3. videregående (forkortet vg.)
- SFO: skolens fritidsordning.
- Administration.

Derudover er der valgt en skoleleder.

Skolelederen varetager sammen med administrator, en repræsentant for overskolen og en repræsentant for underskolen den daglige ledelse af skolen med de opgaver, der kommer til skolen gennem elever, forældre og offentlige myndigheder. Gruppen holder møde mindst én gang om ugen.

Kontaktpersoner og klageprocedure

Om kommunikationsvejene gennem skolens organisation kan siges, at al henvendelse omkring elever i første omgang går gennem barnets klasselærer. Hvis der er behov for det, henvender man sig dernæst til skolelederen.

Er man som forældre endt i et problem eller en konflikt på skolen og ikke føler, at det kan løses i samråd med klasselæreren, kan man som forældre henvende sig til ledelsen, som pr. dags dato ser således ud:

- Skoleleder
- Leder for underskolen og souschef
- Leder for overskolen
- Administrator

Klager til bestyrelsen kan ske i principielle sager, dvs. ved klager, som ikke omhandler pædagogiske spørgsmål, eller hvis kontakten til lærer og ledelse ikke fører til afklaring.

Man har mulighed for at invitere en bisidder med til møder vedrørende konflikter. I særlige tilfælde vil der blive taget referat fra mødet, som ledelse hhv. bestyrelse og forældre modtager.

Skolebestyrelsen

Bestyrelsens opgave er i tæt samarbejde med ledelsen og lærerkollegiet at skabe rammerne for et godt og nærende pædagogisk miljø, hvor undervisning og pasning af eleverne har

baggrund i Rudolf Steiners pædagogik og menneskesyn.

Bestyrelsen:

- har den overordnede ledelse af skolen og er ansvarlig over for Undervisningsministeriet for, at skolens økonomi og drift er i overensstemmelse med skolens vedtægter, lovgivningen og andre retsregler.
- ansætter skolelederen samt øvrigt personale efter indstilling fra skolelederen.
- fastsætter størrelsen af skolepengene og betaling for SFO.
- er sammensat af to medlemmer valgt af skoleforeningen, tre medlemmer valgt direkte af forældrene og to medlemmer udpeget af Højskoleforeningen for Rudolf Steiner Pædagogik i Skanderborg (Audonicon). Desuden et variabelt antal suppleanter.
- mødes fast en gang om måneden og deltager endvidere i flere af skolens udvalg som f.eks. bygge-og visionsudvalget og Pr-udvalget.

Bestyrelsen indkalder hvert år forældre og ansatte til årsmøde (generalforsamling) i april, hvor regnskab og årsberetning fremlægges. Årsmødet er samtidig et forum for fremlæggelse af visioner og debat om skolen. På årsmødet vælger forældrene medlemmer til bestyrelsen, ligesom forældrenes tilsynsførende vælges.

Skoleforeningen

Foreningen består af nuværende og tidligere forældre ved skolen, skolens venner og andre interesserede i Rudolf Steiners pædagogik. Som forældre på skolen bliver man automatisk medlem af skoleforeningen.

Skoleforeningen har til formål at udbrede kendskabet til Rudolf Steiners pædagogik og idégrundlag samt at muliggøre pædagogikkens fortsatte udvikling i Skanderborg såvel som på landsplan. Den har også til formål at fremme det kulturelle og sociale liv blandt skolens elever, forældre og lærere. Skoleforeningen har siden skolen blev grundlagt været afgørende for skolens likviditet og udvidelsesmuligheder. Skoleforeningen ejer og vedligeholder skolens bygninger.

Lejeindtægter fra de af foreningen ejede bygninger, byggefondsbidrag og indtægter fra den årlige basar danner en del af det økonomiske grundlag for skoleforeningen.

Skoleforeningens bestyrelse er sammensat af tidligere og nuværende forældre og lærere. Bestyrelsen mødes ca. en gang om måneden, og arbejder i øvrigt uafhængigt af skolens bestyrelse. Der afholdes årligt medlemsmøde, hvor regnskabet fremlægges, oftest i forbindelse med skolebestyrelsens årsmøde. Kontaktpersoner og vedtægter findes på skolens hjemmeside.

Tilsynsførende

En fri skole er en skole, der inden for den almindelige lovgivning har sin egen målsætning og tilgang til, hvordan den vil leve op til denne målsætning. Dog kræves det, at en fri skole har ansat en tilsynsførende, som gennem året besøger skolen og skriftligt aflægger en rapport, der bevidner over for Undervisningsministeriet og offentligheden i det hele taget, at skolen kan stå mål med de faglige krav og resultater, der forlanges i folkeskolen. Den tilsynsførende er forældrenes tilsynsførende og vælges af forældrene på årsmødet.

Tilsynsførende aflægger rapport på årsmødet og den seneste rapport ligger på skolens hjemmeside.

Delegeretkreds

Delegeretkredsen er sammenslutningen af frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark. Her deltager skoleledere og bestyrelsesrepræsentanter fra de enkelte Rudolf Steiner Skoler. Der er pt. 15 skoler i Danmark. Se desuden den fælles hjemmeside www.rudolfsteinerskoler.dk.

Byggefond

Byggefonden Rudolf Steiner-Skoler har gennem årene været en meget væsentlig bidragsyder til finansiering af skolens bygninger – både eksisterende bygninger og nybyggeri. Indtil videre har fonden doneret over 5 millioner kr. til vores skole.

De indbetalinger, der foretages til Byggefonden, er øremærket til vores skole.

Forældrenes indbetalinger til byggefonden er frivillige, men en stor hjælp til skolen. Fordelen ved at betale til fonden er, at beløbet er skattemæssigt fradragsberettiget efter ligningslovens §8A, således at gaver op til 6.800 kr. pr. person kan udløse et fradrag på op til 6.000 kr. (de første 800 kr. kan ikke fradrages). Det betyder, at skattefradraget betaler en god del af det beløb, familien måtte donere til fonden.

Bemærk, at virksomheder også kan yde fradragsberettigede bidrag.

Skolen foreslår et månedligt beløb på ca. 500 kr., men da indbetalingen er frivillig, er det naturligvis også muligt at indbetale andre beløb. Byggefonden indberetter de indbetalte beløb til

skattemyndighederne, så man skal ikke selv gøre noget aktivt for at få fradraget. Der er blot brug for, at Byggefonden får oplyst, hvem der skal have fradraget (angivet med navn og cpr.nr.)

Oplysningerne afleveres til skolens kontor eller sendes direkte til Ulrik Nejsum Madsens mail: unm@greenbyte.dk, så vil man modtage et indbetalingskort. Ulrik Nejsum Madsen er medlem af byggefondens bestyrelse og forælder på skolen.

Fonden administreres af frivillige kræfter, så skolen opfordrer til efterfølgende at tilmelde betalingen Betalings Service. Det letter arbejdet betydeligt.

Donationer til Byggefonden er vigtige for skolen, for de giver fonden mulighed for senere at dele økonomiske midler ud til skolerne, og det har vi stor glæde af.

3 / ADMINISTRATION

Åbningstider og kontaktoplysninger

Kontoret er åbent: Alle ugens dage fra kl. 8.30 – 12.00.

Efter kl. 12.00 er der også mulighed for at komme forbi eller ringe til kontoret – men der vil du måske få fat i telefonsvareren – personalet på kontoret ringer dog altid tilbage, når de får tid til det.

Telefon: 8651 1981

Mail: kontor@rss8660.dk

Lærerværelsets telefon: 8651 1982

Her kan du få fat i lærerne i frikvartererne:

Fra kl. 7.45 - 8.00

Fra kl. 10.00 - 10.15

Fra kl. 11.00 – 11.35 – frokostpause

Sygemelding:

Hvis barnet er blevet syg, så gives der direkte besked til læreren på sms (lav evt. en aftale med klasselæreren)

Du er også altid velkommen til at sende en mail til skolens kontor: kontor@rss8660.dk eller indtale en besked på skolens telefon: 8651 1981

SFO er åben: Hverdage fra kl. 7.00 – 8.00 og igen fra kl. 12.00 – 16.30

Telefon: 8651 1984

Børnehaveklassen er åben:

Hverdage kl. 8.00 – 12.30

Telefon: 28746722

Administrativt og teknisk personale

Kontoret er bemandet af en administrator, en skolesekretær og skolelederen.

Administratorens arbejdsområder er budgetlægning, økonomistyring, løn til skolens ansatte mm.

Skolesekretærens arbejdsområder er alt vedrørende elevadministration som fx skolepengeopkrævninger og betalinger, ind- og udmeldelse af elever, ajourføring af skoleintra osv. Skolens webmaster er en forælder som varetager layout på hjemmesiden.

Skolens leder har ansvaret for den daglige drift af skolen, herunder skemalægning, afholdelse af møder med lærerne, kontakt med forældre,

kontakt til staten, Dansk Friskoleforening, kommunen og meget mere. Skolelederen samarbejder med gruppelederne fra både under- og overskolen, skoleforeningen og skolens bestyrelse.

Skolens tekniske personale består af en pedel, to pedelmedhjælpere og en serviceassistent. Deres arbejdsområder er: Vedligehold af bygninger og udenomsarealer samt medhjælp til forskellige arrangementer. Rengøring foretages på alle fællesområder på skolen som fx gangareal, lærerværelse, toiletter m.m.

Klasselokalerne rengøres af forældrene – klasserepræsentanten laver en rengøringsliste for et helt skoleår og beskriver, hvad det er der skal gøres rent.

Skolepenge

Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg er en friskole, og der er derfor forældrebetaling. Skolens bestyrelse har det formelle ansvar for skolens økonomi og er den, der fastsætter beløbet på skolepengene. Vi giver søskendemoderation, dvs. fuld skolepengebetaling for første barn og mindre for søskende, som også går på skolen.

Skolepengene opkræves hver måned i 12 måneder og betaling for fritidsordningen opkræves hver måned i 11 måneder. Juli måned er betalingsfri vedr. SFO. Indbetaling af skolepenge skal foregå over PBS. Ud over skolepenge skal der påregnes udgifter til køb af instrument, bøger, rejser m.v.

Alle forældre får inden skolestart et ansøgningsskema vedr. statens årlige fripladstilskud og befordringstilskud. Tilskuddet til

friplads er indtægtsbestemt. Tilskuddet bliver beregnet ud fra årsopgørelsen året før, og hele årets tilskud udbetales i februar måned. Udmeldelse meddeles skriftligt til klasselærer og kontor, og betingelserne er løbende måned 30 dage. Den aktuelle sats kan findes på skolen hjemmeside – under praktisk/priser.

Instrumenter og anskaffelse af instrument

I 3. og 4. klasse undervises der i violin, bratsch eller cello.

I 5. klasse er der mulighed for at skifte til fløjte, klarinet, trompet, basun eller kontrabas, og undervisningen fortsætter helt til 3.vg.

Forældrene skal selv købe eller leje et instrument samt vedligeholde det med div. tilbehør og reparationer.

Forældre, der skal anskaffe nyt instrument, modtager skriftlig vejledning fra skolen, hvor vi rådgiver om mærker, forhandlere, størrelser, prisklasser og vedligehold.

Inden en handel kan man spørge instrumentlæreren til råds. Kontaktoplysninger kan slås op på intranettet.

Der kan annonceres med køb og salg af instrumenter i skolebladet Fællesflyveren.

Selve processen med at vælge instrument fortæller vi om pr. mail og på forældremøder mod slutningen af 2. og af 4. klasse.

Forsikringer

Skolen er forsikret mod ansvarspådragende forhold forvoldt af skolen og dennes medarbejdere. Falder en elev eksempelvis pga.

sne/is på gangarealerne, idet skolen ikke har overholdt deres snerydningspligt, er skolen således erstatningsansvarlig for eventuelle erstatningskrav fra eleven. Skolen har derimod ikke ansvaret for elevernes medbragte tøj, bøger m.m., hvis dette skulle blive ødelagt eller forsvinde ved eksempelvis brand eller tyveri. Eleverne bærer desuden risikoen for ødelæggelse af løsøre samt af skolens bygninger, f.eks. glas i skolens vinduer. Ovennævnte situationer er normalt dækket af en almindelig familieforsikring/indboforsikring.

Endelig bærer eleven selv risikoen for ulykkestilfælde, som skolen ikke er ansvarlig overfor. Eksempelvis hvis en elev får en bold i ansigtet og knækker en tand eller lignende. En sådan skade vil normalt være omfattet af en privat ulykkesforsikring.

Skolen anbefaler på baggrund af ovennævnte, at elevens forældre dels har en familieforsikring og dels en privat ulykkesforsikring.

Ting bliver altid prioriteret højere end ansvar. Hvis en elev kommer til at ødelægge en anden elevs ejendom, vil det være indboforsikringen hos eleven med den ødelagte ting, der dækker.

Hvis der anmeldes over for begges forsikringsselskaber, er det forsikringsselskaberne der indbyrdes afgør, hvem der dækker skaden.

Skolen har en rejseforsikring, der dækker lærere og øvrige voksne deltagere, herunder frivillige forældre med følgende: Hjemtransport, ulykke, bagage, privatansvar (personskade, tingskade, retshjælp kation, forsinket fremmøde).

Elever er dækket med følgende: Hjemtransport og privatansvar. Ulykke og bagage er *ikke* omfat-

tet og dækkes af forældres private ulykkesforsikring og rejseforsikring.

4 / SKOLENS AFDELINGER

Underskole og overskole

Skolen er opdelt i en underskole (fra børnehaveklasse til og med 8. klasse) samt en overskole (ungdomsuddannelse fra 9. til 12. skoleår). 10. til 12. skoleår kalder vi 1., 2. og 3. videregående.

Eleverne er aktive deltagere i læreprocessen. Derfor bruges der ingen standardiserede lærebogssystemer. Læreren laver og vælger selv sit undervisningsmateriale. Eleverne fremstiller selv deres lærebøger ud fra den fortællende, billedrige og levende undervisning, der på den ene side følger en undervisningsplan, og på den anden side løbende tilpasses den enkelte klasse og den enkelte elevs behov. *”Indholdet af undervisningsplanen er tilrettelagt således, at eleverne får kundskaber om, og kan indleve sig i det, som de ud fra deres aldersmæssige udvikling har brug for”.*

Obs! Se nærmere herom i læreplanen for de enkelte klasser sidst i bogen.

Skolen forventer, at lærerne optræder som forbillede for eleverne og er i besiddelse af en naturlig autoritet i forholdet til eleverne, afpasset elevernes alder. De voksne er både elevernes med- og modspillere i en proces, hvor

undervisningen går fra lærerstyring til deltagerstyring henover skoleårene.

Eleverne har så vidt muligt den samme klasselærer i alle år fra 1. til 8. klasse, som varetager hovedfagsundervisningen i dagens to første timer. Klasselæreren underviser evt. også i andre fag, men en del fag vil blive varetaget af andre faglærere.

Formålet med at klasserne har den sammen klasselærer i alle år i underskolen er, at klasselæreren på den måde kan følge barnets udvikling i en tæt personlig kontakt og i det faglige sørge for at hjælpe eller udfordre barnet på det udviklingsstrin, som barnet aktuelt befinder sig på.

Børnehaveklasse

I børnehaveklassen vil vi skabe en god og tryk skolestart, hvor barnet roligt vænner sig til skolelivet.

Vi tilrettelægger al læring og aktivitet, så det taler bedst muligt til lige præcist barnet i børnehaveklassealderen. Her tænker vi ikke bare på barnets evne til boglig læring. De typiske træk for den 6-åriges fysiske, sociale og kognitive udvikling tager vi også med i betragtning.

Denne tilgang til undervisningen er kendetegnende for steinerpædagogikken hele vejen op gennem grundforløbet og de videregående klassetrin, og bliver grundigt beskrevet i vores folder om børnehaveklassen, som fås på skolens kontor.

SFO

Der er fritidsordning fra børnehaveklasse til og med 4. kl.

Skolefritidsordningen er først og fremmest et fristed for børnene, hvor de kan slappe af og hygge sig efter en skoledag med fast struktur og timeopdelte aktiviteter. Børnene skal have mulighed for at udvikle, organisere og udføre deres egne lege, som de har lyst til! Der skal være plads og tid til at lege og skabe sociale relationer på tværs af klasser og alder.

Pædagogerne støtter og drager omsorg for børnene. Frem for alt viser vi dem, at vi har tid og lyst til samtale, nærvær og fordybelse.

Skolens dejlige beliggenhed ved skov og åbne marker danner rammen om en række aktiviteter efter skoletid. Hver dag serveres et let måltid mad midt på eftermiddagen.

Lektieklub

Lektieklubben er et gratis tilbud for elever fra 5. til 8. klasse. Der er en lærer til stede, der hjælper med lektielæsningen og holder øje med børnene.

Når børnene er tilmeldt lektieklubben, skal de hver dag melde sig og få et kryds i protokollen - også selvom de er på vej hjem.

I lektieklubben har vi følgende simple regler:

- Sko og støvler skal blive på gangen
- Børnene skal sige goddag og farvel til læreren i lektieklubben
- Læreren krydser børnene ind og ud
- Børnene skal læse lektier eller bog i en halv time
- Der skal være ro den første halve time - herefter må børnene snakke lige så stille, med mindre det forstyrrer andre børn, der læser lektier
- Efter den første halve time må børnene gerne holde pauser og gå udenfor - og hvis de er tilmeldt SFO'en, må de også gerne gå derover
- Der skal være ro på gangen - der er møder, special- og musikundervisning i de tilstødende lokaler

I lektieklubben er der bøger, farver/papir, spil og garn/håndarbejde, som børnene må bruge, når de har arbejdet den første halve time.

Tilmelding skal ske til kontoret via mail:
kontor@rss8660.dk

5 / SPECIALUNDERVISNING

Specialundervisning

Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg tilbyder specialundervisning til de elever, der vurderes at have behov for det. Specialundervisningen kan enten foregå som støtte i klassen, individuelt eller på små hold. I tilfælde af behov bliver der afholdt tværfaglige samarbejds møder, hvor forældre, skolepsykolog, klasselærer, specialundervisningskoordinator og andre relevante personer er til stede. Her bedømmes det, hvad der skal gøres for den enkelte elev. Der kan være tale om indlæringsvanskeligheder, dysleksi, forskellige diagnoser og sociale problemer.

Skolen har én gang årligt mulighed for at søge SU-tilskud (som er det tilskud skolen kan få igennem staten til specialundervisning) Deadline for ansøgningerne er den 1. februar, men da der ligger et stort og grundigt arbejde før en ansøgning, er det vigtigt, at man begynder de indledende samtaler snarest efter det nye skoleår er gået i gang for at kunne få tilskud til efterfølgende skoleår.

Proceduren for vurdering af elevens behov og for ansøgning om SU-timer til specialundervisning fås ved henvendelse til skolens special-koordinator Marianne Korsgaard Christensen. Hun kan kontaktes på mail: mkc@rss8660.dk

Sundhedsplejerske

På enkelte årgange vil eleverne blive inviteret i grupper, hvor forskellige emner om sundhed og trivsel kan drøftes. Er der behov for nærmere undersøgelse og samtale med enten skolesundhedsplejersken eller børne- og

ungelægen kan dette naturligvis aftales uanset barnets klassetrin.

Forældresamarbejde om børnenes sundhed og trivsel er vigtig, så det er af stor betydning, at I som forældre er til stede ved indskolingsundersøgelserne i børnehaveklassen og 1. klasse.

Om samarbejdet generelt kan vi sige, at sundhedsplejersken samarbejder med skolens lærere og andre relevante faggrupper, f.eks. børne- og ungelægen, psykologen og talepædagogen om at fremme børnenes sundhed. Kontakt til sundhedsplejersken kan ske via intranettet.

SSP

SSP er et samarbejde mellem socialforvaltning, skole og politi om at forebygge kriminalitet blandt børn og unge.

Skolen kan søge hjælp hos SSP's medarbejdere, hvis en elev begår kriminalitet eller kommer i stofmisbrug.

SSP-medarbejdere kan også deltage i forældremøder og holde oplæg om netop kriminalitet og stofmisbrug.

Skolens SSP-kontaktperson er lærer Lars Thetmark. Kontaktoplysninger kan slås op på intranettet.

Underretningspligt

Lærere har som fagpersoner skærpet underretningspligt, som går forud for deres tavshedspligt. Formålet med den skærpede underretningspligt er, at der bliver taget fat om barnets eller den unges problemer så tidligt som muligt, så man kan forebygge alvorlige problemer på et senere tidspunkt. Der skal foretages en underretning til kommunen, når en lærer ikke inden for egne rammer, f.eks. inden for skolens tilbud, kan løse vanskelighederne og hjælpe den unge med råd, vejledning og tilbud om støtte til den unge og dennes forældre. Skolen skal først selv forsøge at afhjælpe problemerne, før kommunen underrettes. Der henvises i øvrigt til socialforvaltningens hjemmeside.

Bevægelsesterapi/helseeurytmi

Helseeurytmi er en bevægelsesterapi, som udspringer af eurytmien (se afsnittet om eurytmi under punkt 8). Hvor eurytmien er en bevægelseslære og en kunstform, har helseeurytmien et terapeutisk sigte. Helseeurytmi gives til elever med særlige behov efter et skøn fra lærer og helseeurytmist. Det er muligt at få en

lægekonsultation hos den antroposofiske læge, som skolen samarbejder med. Lægen kan således også ordinere helseeurytmi eller homøopatisk antroposofisk medicin. Hvis forældrene ønsker sådan en lægekonsultation, betales halvdelen af lægehonoraret af skolen.

Der findes også privatpraktiserende helseeurytmister, som man kan konsultere.

Tilbud til børn og forældre i sorg

Det er nødvendigt at være forberedt på, at en sorg pludselig kan ramme et barn og dets familie. Skolen kan være behjælpelig med at finde den hjælp, der er nødvendig, enten inden for skolens egne rammer eller ved at henvise til anden hjælp.

DEL 2 - VORES SKOLEPOLITIK

6 / SKOLE-FORÆLDRESAMARBEJDE

Forældresamarbejde

Forældrene deltager aktivt i skolens liv. Det er af største betydning for barnet, at skolen og hjemmet er i fælles kontakt, at barnet kan opleve en helhed, ikke behøver at tvivle, men kan føle sig tryk, da de voksne er fælles om barnets opdragelse. Dette fællesskab bliver bl.a. synligt gennem engagement. Skolen forventer, at forældrene ud over forældremøderne, også deltager i skolens årstidsfester m.m. Skolen udformer en kalender for hele skoleåret med alle møder, fester, arbejdsdage osv. ved skoleårets begyndelse. Kalenderen er tilgængelig på skoleintra.

ForældreIntra

På forældreintra findes fællesbeskeder fra skolen samt beskeder fra den enkelte klasselærer til klassens forældre. Det er muligt at vælge at modtage en adviseringsmail eller sms, når der er nye indlæg, som vedrører ens barn/børn. Al kontakt fra skolen vil primært foregå ad denne kanal. Husk at give kontoret besked, hvis du ændrer e-mail, postadresse eller telefonnummer.

Forældremøder

Hver klasse, fra børnehaveklasse til og med 3.vg, har hvert år to forældremøder, hvor man som forældre skal deltage. Desuden kan der afholdes flere møder, hvis der er behov herfor fra lærer- eller forældreside. Der kan også indkaldes til forældremøde, hvor flere klasser er samlet. Ved

forældremøderne bliver der blandt andet talt om det specielle ved klassetrinnet, hvorledes lærerplanen bliver fulgt, klassens trivsel og ikke mindst bliver spørgsmål fra forældrene behandlet. Ligeledes bliver der valgt klasserepræsentanter.

Klasserepræsentanter

Klasserepræsentanten vælges af klassens forældre på skoleårets første forældremøde. Repræsentanten er klassens kontaktperson i forbindelse med henvendelser fra lærere og kontor. Klasserepræsentanten deltager også i mødet om klassens opgaver ved julebasaren mm. Forældre kan øve indflydelse på skolen ved at deltage aktivt på skolens årsmøde og ved at opstille som medlem af bestyrelsen. Forslag til opstilling af bestyrelseskandidater skal ske senest i forbindelse med bestyrelsens indkaldelse til årsmødet. Læs mere i skolens vedtægter på hjemmesiden.

Klasserejser

Underskolen: Der arrangeres mindre ture i forbindelse med undervisningen.

- I 2.klasse tager børnene på en såtur, hvor der sås til næste skoleårs høstperiode.
- I 3.klasse tager børnene på høsttur, høsten hjembringes og bruges til høstfest og andet.
- 4.klasse tager på en vikingetur for at opleve, hvorledes vikingerne levede og

boede. Det kan være til vikingelejre i Bork, Lejre eller et andet sted.

- 5. klasse. Der er ikke planlagt ture for 5.kl, men det er ikke ualmindeligt at tage på cykeltur eller i sommerhus.
- I 6. klasse tager klassen på en lidt større rejse ofte til Bornholm for at studere mineralogi.
- I 7. klasse tager klassen på en lidt mindre naturtur (fx kanotur eller ud at ligge i shelter).
- I 8. klasse er det tid til en udlandsrejse planlagt og arrangeret af klasselæreren evt. i samarbejde med faglærere.

Overskolen:

- der planlægges en større udlandsrejse for hele overskolen hvert andet år. Ellers afholdes der typisk en mindre ryste sammen-tur i begyndelsen af skoleåret.
- 9. klasse:
Tur til Ny Carlsberg Glyptotek i København i forbindelse med billedkunst-undervisningen.
Praktikophold på et landbrug for hele klassen.
- [1.vg.](#)
Landmålingstur i forbindelse med trigonometri-undervisningen i matematik.
- [3.vg.](#)
Større rejse til bl.a. Norditalien i forbindelse med billedkunst- og arkitektur-undervisningen.

Turene betales af forældrene, som en ekstra udgift ud over skolepengene.

Det er selvfølgelig almindeligt, at klasserne forsøger at tjene penge til rejserne i forbindelse med arrangementer på skolen o.l.

Forældrerengøring

Op til ferier skal forældre rengøre deres barns klasselokale jvf. lærerens anvisninger.

Rengøringsremedier og vejledning forefindes i rengøringsrummet. Tag børnene med og lad dem fortælle om deres skoleliv undervejs. En buket blomster, en potteplante eller andet grønt er altid

velkomment. Forældrene er med til at gøre klassens fysiske rammer til et hyggeligt og godt læringsmiljø for børnene.

Efter sommerafslutningen afholdes der sommersol. Dette fine navn dækker over fælles hovedrengøring. Skolens forældre gør rent i det nye lokale som deres barn skal rykke ind i efter sommerferien. Dette sker i et godt arbejdsfællesskab med skolens pedeller.

Foredrag, arbejdsdage og andre aktiviteter

Skolen har flere tilbud til eleverne og deres forældre af faglig, pædagogisk og social art f.eks. fredagscafé, foredrag og kurser. Oplysninger om arrangementer er tilgængelige via skolens hjemmeside og forældreintra. Forældre har pligt til at deltage i de fælles arbejdsdage, hvor der gøres en ekstra indsats for at vedligeholde og forbedre skolens arealer, som f.eks. legepladser og udearealer. Arbejdsdagene er desuden en rigtig god lejlighed til at lære skolens andre elever og deres forældre godt at kende.

Fællesflyveren

Fællesflyveren er skolens eget blad, men det er samtidig blad for Børnehuset Babuska og for Audonicon. Det udkommer en gang om ugen og giver et godt indblik i institutionernes liv. Bag Fællesflyveren står flere forældre. Alle henvendelser er velkomne, herunder også reklamer. Fællesflyveren er tilgængelig på skolens hjemmeside.

Konfirmation

Steiner Skolen tager sit udgangspunkt i en kristen tro. Det betyder ikke, at forældre eller elever skal bekende sig til kristendommen eller nogen anden bestemt tro.

På Steinerskolen planlægger vi efter at de elever, der ønsker det, kan blive konfirmeret i 7. eller 8. klasse. Skolen har kontakt til Stilling Kirke og til Kristensamfundet. Det er muligt at vælge en anden kirke, f.eks. hjemmets egen sognekirke. Alle elever er velkomne til at følge undervisningen i forbindelse med konfirmationsforberedelsen, også selvom eleven ikke ønsker at blive konfirmeret.

Hjemmeside

På skolens hjemmeside, kan man finde aktuelle informationer, se billeder fra f.eks. årstidsfester, læse nærmere om skolen, finde kalender over skolens aktiviteter, se ugens morgensang, finde kontaktoplysninger, tilmelde sig feriepasning – og

meget mere. Vi håber, at du jævnligt vil orientere dig på skolens hjemmeside.

Adressen er: rss8660.skoleporten.dk

7 / ORDENSREGLER

Herunder de ordensregler, det kan være godt at kende som forældre.

Frikvarterer

Underskolen

Eleverne skal gå udendørs i frikvarterne, og de skal være på underskolens arealer.

Overskolen

Eleverne kan holde frikvarter inde og ude, og de har adgang til idrætssalen. De må forlade skolens område uden forudgående aftale.

Efter skoletid

Skolens forsikring dækker kun elever, der har et skolemæssigt gøremål på skolen.

Derfor må elever ikke være på skolen efter skoletid, med mindre de er i SFO eller lektieklub.

Orden i klasselokalet

I underskolen har overtøj og sko plads på knager og hylder uden for lokalet. Eleverne skal altså have hjemmesko/indesko med.

Alle klasser har en dukseordning, så der altid er nogen, der har ansvar for at viske tavlen ren, sætte stole op, feje, gå ud med affald o.l.

Egentlig rengøring er en forældreopgave - se afsnit 6 "Skole- forældresamarbejde".

Mobiltelefoner og computere

Underskolen

Mobiltelefoner og andet elektronisk udstyr skal være slukket så længe eleven er på skolen. Reglen gælder også i frikvarterer og i SFO-/lektieklubtid, så børnene får arbejdet, leget og snakket med hinanden.

Hvis reglen ikke overholdes, kan læreren vælge at

bede om at få telefonen udleveret og opbevare den skoledagen ud.

Der bruges kun sjældent computer i undervisningen, og det er aldrig nødvendigt, at eleverne medbringer egen computer.

Overskolen

Mobiltelefoner skal være slukkede i timerne, på nær hvis de skal bruges til undervisningen. Vi ønsker at skabe et godt socialt liv i frikvarterne, hvor mobilbrug ikke tager overhånd, men der gælder ingen specifikke regler.

Evt. medbragte computere skal sædvanligvis være slukket i timerne. Læreren kan planlægge, at der skal bruges computer til undervisningen, og vi opfordrer til, at overskoleelever har mulighed for at medbringe bærbar computer.

Mad og drikke

Vi beder om, at eleverne ikke har slik, sodavand eller energidrikke med i skole.

Fravær, sygemelding

Det skal altid meddeles skolen, når en elev bliver hjemme pga. sygdom.

Ring til lærerværelset på tlf. [86511982](tel:86511982) mellem 7.50 og 8.00 eller ring til kontoret på

tlf. [86511981](tel:86511981); benyt gerne telefonsvareren.

Hvis klasselæreren selv foreslår det, er sygemelding pr. sms til klasselæreren også en mulighed. I overskolen kan der sendes sms til den aktuelle hovedfagslærer.

Der er mødepligt til al undervisning, herunder skolelørdage og koncerter.

Vi beder om, at hvis eleven alligevel bedes fri, skal meddelelsen komme fra forældrene, ikke gennem eleven.

Der føres protokol over fremmødet, og læreren

tager op med forældrene, hvis fraværet giver anledning til bekymring.

Trivsel og mobning

Skolen accepterer ikke mobning. Mobning modarbejdes i alle dens former skolens pædagogiske grundlag, der sigter på et trygt socialt miljø som grundlag for al sund læring. Alle på skolen skal kunne opleve et fællesskab, der beskytter dem mod både mobning og andre former for krænkelser. Konstaterer vi fra skolens side, at sådanne forhold eller handlinger finder sted, vil vi naturligvis kontakte alle implicerede parter. Generelt arbejdes der i kollegiet på en ugentlig basis med de enkelte elevers udvikling og trivsel. På lærernes ugentlige kollegiemøde orienteres om problemerne, og alle lærere bidrager med observationer og pædagogiske løsningsforslag. De aktuelle problemer observeres løbende og forslag bringes i spil til problemet er løst.

Skolen er også bevidst om, at et tæt og tillidsfuldt samarbejde mellem skolen og forældrene er væsentlig i denne sammenhæng. Forældrenes positive engagement i deres barns skolegang og i hele klassens trivsel er vigtig for at kunne løse de problemer, som altid vil opstå undervejs i et skoleforløb.

Rygepolitik

Der må ikke ryges på skolens områder. Reglen gælder både elever, ansatte, forældre og gæster.

Alkohol

Alkohol og andre rusmidler er ikke tilladt på skolen, til skolens arrangementer eller på klasserejser.

DEL 3 – UNDERVISNINGSTILBUDET PÅ RUDOLF STEINER SKOLEN I SKANDERBORG

8 / UNDERVISNINGSTILBUDET PÅ RUDOLF STEINER-SKOLEN I SKANDERBORG

Antroposofi og Rudolf Steiner

Antroposofien er grundlagt af den østrigske filosof Rudolf Steiner (1861-1925).

Antroposofi er en videnskabelig og kunstnerisk bevægelse, som forholder sig til, at mennesket i sit inderste væsen er et åndsvæsen. Ordet antroposofi er sammensat af de græske ord anthropos (menneske) og sofia (visdom eller kundskab) og betyder visdom eller kundskab om mennesket.

Rudolf Steiners pædagogik

Pædagogikkens indhold og metode bygger på Rudolf Steiners teorier om børn og unges udvikling. Omdrejningspunktet er det hele menneske hvor både krop, sjæl og ånd skal stimuleres. Barnet lærer på flere måder og på flere niveauer. Der er brug for både rytme, gentagelse og pauser for, at det lærte bliver til egentlig læring. Rudolf Steiners forskning har - foruden i pædagogikken - sat sig spor i det biodynamiske landbrug, i lægevidenskaben, i helsepædagogikken og i kunsten. På Steiner skolerne forholder lærerne sig praktisk til Rudolf Steiners tankegods. Rudolf Steiner er vores inspirationskilde, men vi fortolker og praktiserer hans teori i det aktuelle samfunds virkelighed. Læs mere på sammenslutningen af Rudolf Steiner skoler <http://www.rudolfsteinerskoler.dk> og <https://tidsskriftet.steinerskolen.no>

Undervisningens rytme: Tanke - Følelse - Vilje

Når eleverne går ind i deres 6. år, begynder de i børnehaveklassen. Børnehaveklasselærerne og pædagogerne bliver en del af børnenes liv og hverdag, hvor rytme og årstid er med til at danne rammen omkring klassen. Eventyr, rim og remser, håndens arbejde, social integritet og udfordring af viljen er her helt central. Fra 1. til 8. klasse har

eleverne, som udgangspunkt, den samme klasselærer som følger dem. I hovedfagsundervisningen veksler dannelsesfagene rytmisk i perioder af ca. fire

uger. Her lægges der vægt på, at evner og muligheder øves. Efter en periodes afslutning bliver stoffet "glemt", men lever stadig i elevernes bevidsthed for så at vende tilbage i en senere hovedfagsperiode.

Efter hovedfagsundervisningen kommer sprogfag efterfulgt af kunstfag og sidst på dagen håndværk og gymnastik.

Dermed udfordres:

Tanke – hovedfag

Følelse – sprogfag og eurytmi

Vilje – håndværk og gymnastik

- alt på én og samme dag.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120
11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132
12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144

KVADRATTAL

I underskolens 6.- 8. klasse er den samme rytmiske inddeling af perioder og dagsrytme, men fagene og eleverne vender sig nu mere mod det naturvidenskabelige og mod overskolen.

I overskolens 9.kl. og i 10.-12.klasse (som vi betegner 1.-3.videregående) veksler hovedfagsperioderne med et kortere interval. Klassen overgår til et samlet overskolekollegium, og hver klasse har en klasseleder. Den rytmiske inddeling af dagen fortsætter, og der ligger en stor udfordring i samarbejde og selvstudie.

Læreplanen

Et spørgsmål som ofte bliver stillet er: Kan en skoleform, der er grundlagt i 1919, være tidssvarende? Det kommer an på to ting: Lærerne og læreplanen. De to ting er uadskillelige:

En læreplan er værdiløs uden lærer, og en lærer uden plan er hjælpeløs! Men hvor henter læreren sin plan?

Rudolf Steiner-Skolen i Skanderborg har en læreplan, der i sit udgangspunkt består af en række eksempler givet af Rudolf Steiner, til hvad man kan gøre, ikke hvad man skal gøre. Inspirationen henter læreren gennem studiet af det alment menneskelige, dvs. studiet af menneskets udvikling. Skolens og lærerens opgave er, at hjælpe det opvoksende menneske med at stille sig ind i tiden og udvikle de anlæg og muligheder, som det enkelte menneske rummer.

Der er udarbejdet læreplaner for skolerne i henhold til krav og lovgivning på området.

Se endvidere læreplanerne for hvert enkelt klassetrin i bilaget sidst i hæftet, eller find mere på skolens hjemmeside.

Underskolen

1. til 8. klasse er præget af tæt kontakt til klasselæreren; i de første år har klasselæreren faktisk langt størstedelen af timerne i klassen. Alle børn skal ses helt rigtigt af deres lærer, og derfor sørger vi for, at klasselæreren kan få et meget nært kendskab til hvert enkelt barn og til forældrene.

Der bruges ikke lærebøger. Der er læsebøger, opgavehæfter, atlas og ordbøger, men helt typisk ingen lærebøger.

I stedet har læreren frihed til selv at vælge og forme stoffet præcis som der er brug for. Stoffet fremlægges mundtligt i en levende fortælling, understøttet af gode noter og smukke tegninger på tavlen.

Eleverne har hæfter, som de selv fylder med tekst og illustrationer. Efter en hovedfagsperiode afleveres der et helt "periodehæfte", håndskrevet og håndtegnet og gennemarbejdet af eleven selv. På den måde laver eleverne selv deres lærebøger, og elevens egen indtagelse og bearbejdning af stoffet bliver det væsentlige.

Den første tid er hæfterne tegne- og skriveøvelser, hvor lærerens tavler danner forlæg. Gennem årene bliver arbejdet så mere og mere selvstændigt.

Vi underviser i helt almindelige boglige, intellektuelle færdigheder. Men vi toner altid undervisningen, så eleven også *oplever*

fænomenerne i deres væsenhed. Hvis eleven på den måde får en følelse for undervisningsstoffet, bliver skole aldrig noget uvedkommende eller abstrakt. Der er altid noget at føle for i en undervisningstime: vi fylder dagen med tegning, eventyr, vers og sange, og vi fortæller stoffet, så det vækker undren, interesse og indre billeder.

Morgensang

Hver morgen mødes elever og lærere fra 1.-8. klasse kl. 8.05 til fælles morgensang, der knytter sig til årstiden. En gang om ugen deltager overskolen, der ellers har deres egen morgensamling ugens andre dage. Klasserne står på skift én uge ad gangen for at recitere et lille digt eller fremføre et stykke musik, som de har arbejdet med. Gennem den daglige morgensamling skaber vi en tid til ro, sammenhold og glæde. Morgensang er en rigtig god måde at starte dagen på.

Kunstneriske fag

Når eleverne på skolen maler, tegner, snedkerer, syr eller smeder sølvsmykker, er processen lige så vigtig som det færdige produkt. Gennem processen øver børnene mere end de rent kunstneriske færdigheder; de får mulighed for at mærke sig selv gennem de udfordringer, som materialerne og opgaverne stiller til arbejdsindsatsen. Opgaver og materialer bliver altid valgt ud fra et vågent øje for, hvad børnene har gavn af at få udfordret på alderstrinnet, både motorisk og mentalt.

Lærerne, der underviser i kunst og kunsthåndværk er gerne faguddannede. Det gør, at eleverne lærer af fagpersoner, som brænder for netop deres kunstart.

Sang og musik

Sang og musik fylder meget i skolens liv og hverdag.

Der er fælles morgensang hver dag, og i de yngre klasser øves der gerne blokfløjtespil dagligt.

Fra 3. klasse lærer eleverne at spille musikinstrumenter.

Fra 5. klasse er der kortimer, og fra 6. klasse er der ugentligt symfoniorkester. De øvede elever samles i ét orkester, mens nye børn, der kun lige er begyndt med undervisningen, har deres eget

sammenspilshold.

Fra 4. til 8. klasse er der også en ugentlig musiktime til at opleve og lære om musikkens fænomener, begreber og store personligheder, og i 2.vg. har musik som æstetik-fag sin egen hovedfagsperiode.

Der indgår helt naturligt sange og vers i alle slags fag og timer; især eurytmitimerne foregår til musik, med klaverakkompagnement.

Eleverne må gerne blive dygtige, men vi har ingen elite-dagsorden med musikundervisningen. Vi fylder skoledagen med musik, fordi musik er uvurderligt vigtigt for et opvoksende menneske, og fordi musik er suverænt velegnet til at lære at øve sig og at samarbejde.

Sommerkoncerten og julekoncerten er store begivenheder i skolens liv. Vi låner Audonicons store sal og optræder med korene, orkestrene og instrumenterne.

Med mellemrum holder vi også Musikalsk Fredagssalon, som er en mere uformel koncert i skolens egen sal. Her er der plads til lidt mindre optrædere, og der er kaffe og kage og god mulighed for at hygge sig forældrene imellem.

Eurytmi

Eurytmi er en bevægelseskunst, som tager udgangspunkt i sproget og musikken, i toner og lyde. Ligesom alt kan udtrykkes gennem ord og toner, kan dette også få et optimalt udtryk gennem eurytmien: I eurytmi findes der en bestemt bevægelse for hver lyd og hver tone. Sproget udtaler menneskets forhold til verden: Jeg giver navne til alt det, som kommer mig i møde gennem sanserne. Det musikalske udtryk kommer derimod mere fra den indre følelse - af glæde, smerte, spænding og forløsning. I lyd-eurytmi udtrykker eleverne for eksempel, hvilke lyde der lever i et digt, og i tone-eurytmi, hvad der lever i toner, intervaller og rytmer i en musikalsk komposition. I eurytmien arbejdes der med kroppens livskræfter, som former og aktiverer det fysiske og det psykiske legeme. Øvelsernes opbygning og mange gentagelser styrker legemet og giver eurytmien helsebringende kræfter. Skolen bestræber sig på at inddrage eurytmi på alle klassetrin.

Fortælling

Fortælling er en vigtig og gennemgående del af undervisningen på en Rudolf Steiner skole, da den i enhver hensigtsmæssig sammenhæng er med til at udvikle elevernes fantasi og evne til at danne egne billeder. Fortællingen hjælper til at etablere mødet mellem eleven og undervisningsstoffet, mellem det nære og det fjerne, det kendte og det ukendte. Fortællestoffet tager afsæt i klassetrinets tema og perioder.

Vidnesbyrd

Der gives skriftlige udtalelser i alle fag – de såkaldte vidnesbyrd.

Efter 1.kl. får hver elev et personligt vers i gave af klasselæreren. Vidnesbyrdet i øvrigt er skrevet til forældrene, som kan genfortælle det for børnene. Også efter 3.kl. skrives der til forældrene, som igen kan tale med eleven om, hvad der står. Endelig efter 6. klasse får eleven vidnesbyrdet til at læse selv, ligesom efter 8.kl. og 1.vg.

Efter 3.vg. gives afgangsvidnesbyrdet, målrettet uddannelsesinstitution eller arbejdsgiver (se afsnittet Færdig med skolen).

Vidnesbyrdene overrækkes til sommerafslutningen. De ligger i lukkede kuverter, som først skal åbnes, når man er hjemme og har ro til at læse det ordentligt.

Eleven giver gerne en lille buket blomster til gengæld – en fin, højtidelig begivenhed.

I det daglige evalueres der løbende med skriftlig og mundtlig feedback på hovedfagshæfter og øvrige opgaver.

Eleverne får ikke karakterer og går ikke til eksamen. På den måde giver vi os selv mulighed for at gå efter essensen i emnet, når vi underviser. Nok skal man vide og kunne noget om Columbus, om botanik eller om trigonometri. Men det væsentlige er måske at opleve styrken i

Columbus' ufattelige mod over for ukendt land. Eller storheden i at et frø spirer. Eller at det nytter at tænke, fordi ens tænkning frembragte noget sandt og alment. Den slags oplevelser giver skolegangen værdi, men de er elevens egne og kan slet ikke rangordnes i forhold til andres.

I stedet har vi så vidnesbyrdene til at evaluere på en differentieret måde. Her kommer vi ind på det faglige standpunkt, men først og fremmest kan vi fremhæve de fremskridt og styrker, der er væsentlige – både de musiske, håndværksmæssige, boglige og personligt udviklingsmæssige.

Vi ser ingen tegn på, at vores elever mangler eksamenstræning, når de skal uddanne sig videre. Fra undervisningen er de vant til at skulle fremdrage det væsentlige, og mange fremlæggelser og optrædener gør dem vant til at stå frem.

Til sommerfesten får:

- 1. klasse vidnesbyrd samt deres helt personlige vers som er skrevet af klasselæreren – vidnesbyrdet er skrevet til forældrene, som kan gengive dele af det til børnene.
- 3. klasses vidnesbyrd er også skrevet til forældrene, som sammen med eleven kan tale om, hvad der står, og forældre kan gengive dele af det.
- 6. klasses vidnesbyrd er skrevet til den enkelte elev og sammen med forældrene kan de læse det.
- 8. klasses vidnesbyrd er skrevet til eleverne, som delagtiggør forældrene i indholdet.
- 1.vg. vidnesbyrd er skrevet til eleverne, men også med henblik på at kunne bruges i henvendelser udadtil.
- 3.vg. får deres afgangsvidnesbyrd, som er rettet mod fremtidige uddannelsesinstitutioner.

Overskolen

Det er en særlig ting ved Rudolf Steiner-Skolen, at undervisningstilbuddet er udviklet til også at omfatte en ungdomsuddannelse!

9. klasse og de tre videregående trin er samlet i egen bygning med egne udearealer.

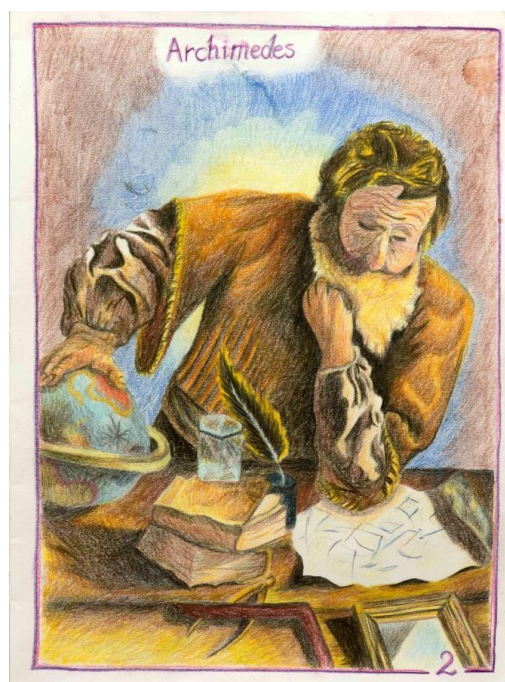
Der er tæt kontakt de fire klassetrin imellem, og den sociale og faglige dynamik med fire årgange under samme tag er fabelagtig.

Der er ny frihed og selvstændighed i forhold til underskolen, men der er stadig lærere, som har et nært forhold til eleverne og til deres forældre, og som tager et aktivt ansvar for den enkeltes læring og trivsel.

Der fås næppe et tryggere og glattere miljø, hvor unge mennesker kan få lov til faktisk at være og blive sig selv.

De boglige fag fortsætter naturligvis, nu med specialiserede lærere. Fagviften er bred: alle elever har dansk, sprogfag, historie, samfundsfag, matematik, naturvidenskabelige og æstetiske fag. Også de kunstneriske, musikalske og håndværksmæssige fag fortsætter og er med til at gøre skolehverdagen helt unik for en ungdomsuddannelse. Der er tid til at arbejde kreativt og kunstnerisk med hænderne i skolens værksteder, med musik og sang i orkestre og kor og med hele kroppen i vores eurytmi- og teaterproduktioner.

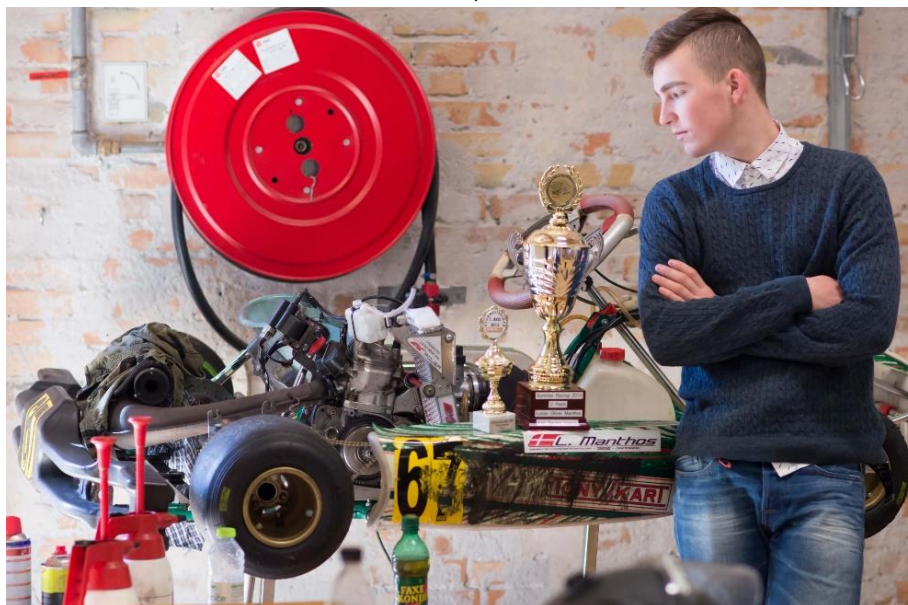
I projekter, der arbejder på tværs af fagene, oplever eleven, hvordan grænserne for fagene kan rykkes, og hvordan dette samspil giver ny forståelse for, hvad læring er og kan være.

Overskoleårene er rige på begivenheder, som giver afveksling fra den daglige rytme, og som skaber varige minder.

For eksempel:

- Vi prioriterer rejser og ekskursioner, både fagspecifikke studieture og fælles udlandsrejser (se også kapitel 6).
- Vi har store dramaprojekter, hvor det helt særlige arbejdsfællesskab omkring en teaterproduktion kan få lov at opstå.
- Eleverne arrangerer festen til julebasaren, med tema, spisning og underholdning.
- Der er overskolestævne hvert år i Kr. Himmelfartsferien, hvor alle landets

overskoleelever mødes til faglige workshops og socialt samvær. Stævnet er en ret suveræn opfindelse – som naturligvis drives 100% af eleverne selv.

- Der er erhvervspraktik både i 9.kl., 1.vg. og 2.vg.

Årsopgaven står som en krone på værket.

Årsopgaven er en større opgave i et selvvalgt emne. Der gives præcis et år til at arbejdet, med aflevering 1. marts i 3.vg.

Der skal afleveres et større skriftligt arbejde samt en kunstnerisk/praktisk del, men ellers er der kun få formelle krav til opgaven. Der gives vejledningssamtaler, men grundlæggende arbejder eleven på egen hånd, ved siden af det øvrige skolearbejde.

På den måde bliver opgaven en "selvprøve"; en meget stærk øvelse i at disponere sin tid og sin arbejdsindsats, i at finde og fastholde en interesse og i analyse og syntese over et stort stofområde.

De unge mennesker forstår at gribe den frihed og tillid, der ligger i at få stillet en opgave af denne karakter. Når opgaverne fremlægges og udstilles er det altid en forbløffende opvisning i originale tanker, stor skønhed og stærk håndværksmæssig kunnen.

Opgaven beskrives fyldigt i afgangsvidnesbyrdet. Ikke sjældent viser opgaven sig at give retning for elevernes fremtidige uddannelse eller karriere.

Skolepengene er de samme for overskole som for underskole.

Eleverne kan ikke få SU, men med gymnasireformen 2016 er der åbnet en mulighed for SU-berettigelse inden for en overskuelig fremtid.

Færdig med skolen

Som afgangsbetegnelse giver vi det særlige afgangsbetegnelse, som giver en skriftlig beskrivelse af fagernes indhold og timetal samt af elevens standpunkt og indsats. Der gives ikke karakterer eller afholdes eksaminer.

Alle uddannelsesinstitutioner skal tage vores elever og deres betegnelse i betragtning. På videregående uddannelser betyder det, at der kan søges gennem kvote 2. Vidnesbetegnelsen er ikke et formelt anerkendt

dokument, men i mange tilfælde kommer eleverne direkte ind, eventuelt efter en "realkompetencevurdering" fra VUC. Dog må man ofte, på linje med mange elever med studentereksamen, forvente at skulle supplere med udvalgte fag på VUC e.l. Bemærk, at steinerskolen ikke kan lukke dørene pga. for lavt karaktergennemsnit.

Af statistik på området findes en rapport fra 2003 baseret på ca. 600 besvarelser fra steinerskole-afgangselever. Der konkluderes et "generelt højt uddannelsesniveau" og i øvrigt et "bredt felt af erhvervsområder".

Credoconsults rapport kan ses på rudolfsteinerskoler.dk.

Her findes også Danmarks Pædagogiske Universitets didaktiske analyse af overskolernes læringspraksis fra 2012.

Vi anbefaler især interviewbogen "Leve Helheden": 15 interviews med eksperter, forældre og tidligere elever. Kan læses online på rudolfsteinerskoler.dk.

Steiner-HF

Gymnasireformen 2016 åbner mulighed for, at vi kan have 2. og 3.vg. på HF-lignende vilkår, men stadig karakter- og eksamensfrit og ud fra vores egen pædagogik.

Det vil give eleverne et formelt anerkendt afgangsbetegnelse samt økonomisk tilskud til skolen og SU til eleverne.

Vi i Skanderborg planlægger at tilslutte os ordningen, når vi er sikre på at kunne opfylde de forskellige formelle krav, der følger med.

Som afgangsbetegnelse giver vi det særlige afgangsbetegnelse, som er en skriftlig beskrivelse af fagernes indhold og timetal samt af elevens standpunkt og indsats.

Der gives ikke karakterer eller afholdes eksaminer.

9 / SKOLELØRDAGE OG ANDRE BEGIVENHEDER

Gennem skolelørdagene bliver skolens pædagogik synliggjort. Det kan være forskellig optræden såsom skuespil, sang, recitation, orkester, kor, eurytmi og udstilling af eleverarbejder. Eleverne viser, hvad de har lært og øvet sig på, for hinanden og deres forældre samt venner af skolen. Skolelørdagene er en del af undervisningen, og derfor har eleverne mødepligt.

Nedenfor er en kort gennemgang af skolelørdagene.

August - første skoledag i 1. klasse

1. klasse møder en dag senere end de andre klasser, så skolen kan forberede modtagelsen af de nye 1. klasses elever. Ved en ceremoni bliver hver enkelt elev kaldt op på scene til deres kommende lære, og hver enkelt får en blomsterbuket af læreren. Blomsterbuketten består både af haveblomster og vilde planter og symboliserer den mangfoldighed af læring og udfordringer, eleverne vil gennemgå i de kommende mange skoleår.

September – Mikaelsfest/-Mikaelsdag

Hvert år i september fejrer skolen ærkeenglen Skt. Mikael. Dette gøres på alle Rudolf Steiner skoler og institutioner verden over. Mikaelsfesten er modet og viljens fest. Ifølge legenderne kæmpede Skt. Mikael mod det onde i dragens skikkelse. Han undertvang dragen, og det gode overvandt det onde. Nutidsmennesket kæmper ligeså i spændingsfeltet mellem godt og ondt, men her er det moral og tænkning, der er våbnet, i stedet for sværdet.

November - julebasar

Skoleforeningen afholder hvert år julebasar den sidste weekend i november. Forældrene, eleverne, lærerne og venner af skolen er her sammen om en begivenhed på skolen, som er fyldt med traditioner og fremtidsmuligheder.

Basarudvalget koordinerer alt omkring basaren via klasserepræsentanter, kollegium og bestyrelse. Til selve basaren er der elevoptræden på scenen, boder og aktiviteter, café og fællesspisning. Forældrenes deltagelse i arbejdet omkring basaren er af stor betydning. Forældrene er med til at bestemme, hvordan basaren bliver bedst mulig for alle, ved at deltage i basarudvalget, ved at vælge boderne og fremstille alt til boderne, tage vagter i boderne og ved selv at købe ting på basaren. Det styrker hele skolens fornemmelse af sammenhold og fællesskab, og hvert år skaber basaren et væsentligt overskud. Skoleforeningen tager stilling til, hvad basarens overskud skal gå til. Oftest går det til et særligt tiltag, som ikke indgår i skolens egne driftsmidler, fx forbedringer af udendørsarealerne.

December - Adventsspiral

Adventsspiralen af lys og gran åbner til adventstiden og julen, og bringer lyset ind i mørket. Hver elev bevæger sig gennem spiralen i den næsten mørke sal med et lille lys som tændes og stilles i spiralen. Spiralen vokser og lyset tager til, efterhånden som alle får tændt deres lys.

Paradisstil, Kristi fødsels-spil og Hyrdespil

Paradisstil og Kristi fødsels- og hyrdespil Julen fejres på samme vis hvert år gennem gentagelsen af disse spil, hvor det er lærere og ansatte der optræder for eleverne. Spillene vises over to dage, og der spilles også om aftenen for forældre og venner af skolen. I Paradisstykket spiser Eva af den forbudne frugt, og hun fordrives fra Paradis sammen med Adam. I Hyrdespillet hører hyrderne budskabet om Jesu fødsel.

Januar - Hellig Tre Kongerspil

Hellig Tre Kongerspil opføres hvert år i begyndelsen af januar, dagen inden skolestart. Det spilles både for elever, forældre og venner af skolen. De optrædende er lærere og ansatte. De hellige tre konger ser stjernen på himlen, som de følger med tanken, ved at navigerer efter stjernerne. De symboliserer derved tankens vej. Alle tre julespil stammer langt tilbage fra Oberuferspillene i 1800-tallet. Rudolf Steiner har så senere givet anvisninger til disse julespil, som spilles på næsten alle Rudolf Steiner skoler verden over.

Februar - fastelavn

Fastelavn er en fest, der på jordens nordlige halvkugle ligger mellem vinter og forår. På skolen klæder både elever og lærere sig ud, nogle efter fri fantasi, andre efter et fast tema afhængigt af klassetrinnet og det kultur- eller fortællestof, klassen arbejder med. Alle slår

katten af tønden, og der drikkes kakao og spises fastelavnsboller.

April - påskefest

Ved påskefesten fejres, at mørket nu er forbi, og lyset vender tilbage. Planter og liv der før lå skjult, spirer nu frem, og alt bliver født på ny. Ligeså fejres Jesu død og opstandelse. Skolen og salen pyntes med påskepynt og spirende forårstegn, og eleverne optræder.

Maj - majfesten

Majfesten er en markedsdag, som fejrer forårets komme. Festdagen starter med åbning af salgsboder, hvor både forældre og elever kan opstille boder på eget initiativ (alene eller i samarbejde med andre). Festens højdepunkt er, når 7. klasse danser folkedans og 5.kl. danser omkring majstangen. Majstangen består af bøgegrene med nye grønne blade, symbolet på forår. Al indtjening fra boderne går til de enkelte klassekasser.

Juni - Sommerfesten

Sommerfesten finder sted på skoleårets sidste dag. De respektive klasser får af klasselæreren overdraget deres vidnesbyrd. 1. klasse optræder med deres eventyrskuespil. 8. klasse tager afsked med deres klasselærer, markeret med et indslag på scenen, 3.videregående hyldes og dimmiteres på scenen, og vi synger en fællessang. Der er tradition for, at de elever, der får vidnesbyrd, har en lille buket med til klasselæreren.

3.videregåendes sidste skoledag er en del af sommerfesten. 3.vg. får sat en blomsterkrans på hovedet og får overrakt deres afgangsvidnesbyrd. Blomsterbuketten fra første skoledag er blevet til

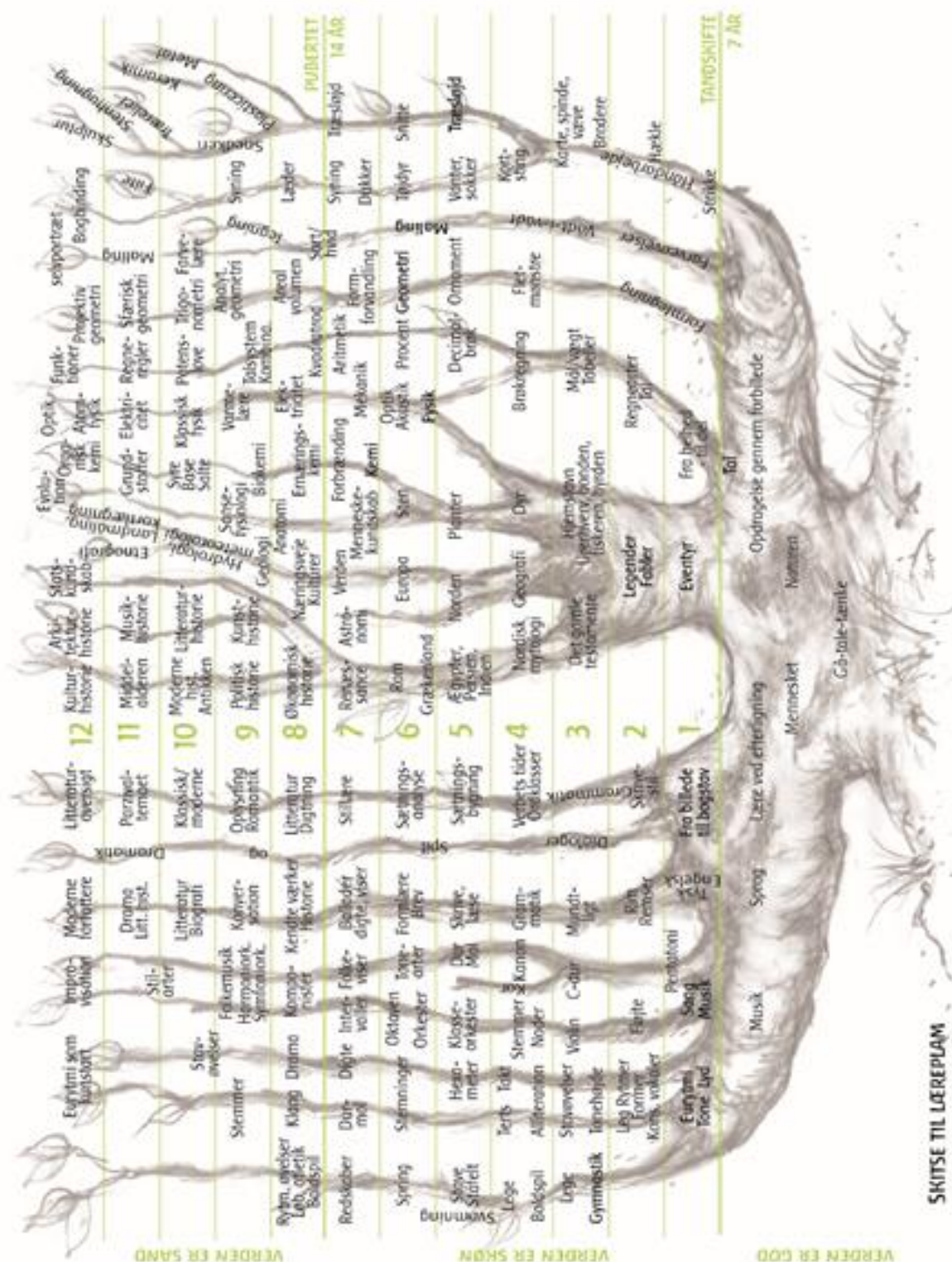
en blomsterkrans; tilsammen er buketten og kransen et udtryk for den enkelte elevs udvikling og transformation fra 1.klasse til 3.vg. Aftenen i forvejen arrangerer skolen en stor fest for afgangseleverne, deres forældre, de ansatte og bestyrelsen.

Det er 1. klasse som står for mad, borddækning og oprydning til dimissionsfesten for 3. vg.

7. klasse laver blomsterkranse til 3. vg. eleverne.

10 / LÆREPLANER

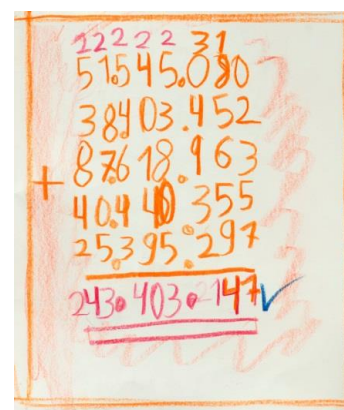
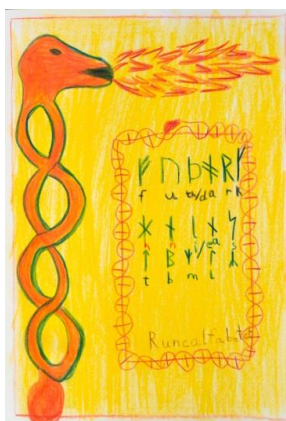

SKITSE TIL LÆREPLAN

Skemaerne her viser i stikordsform nogle hovedtemaer for fagene på de forskellige årgange.

Undervisningsplan for 1.-4. klasse:

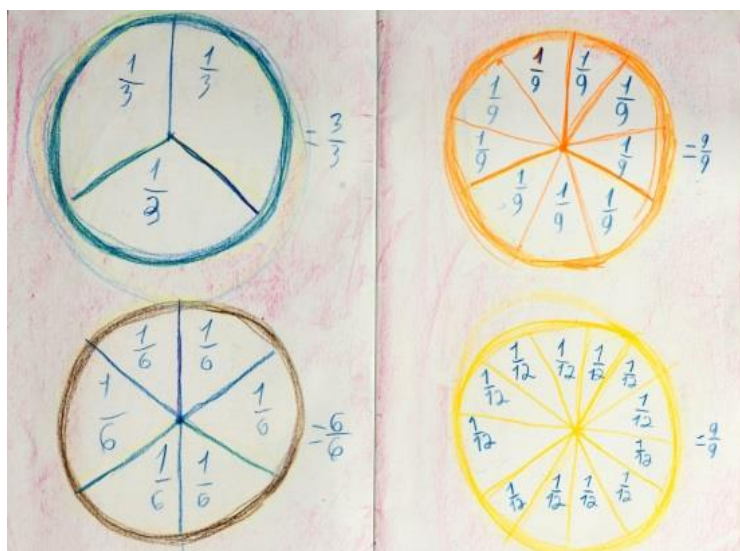
Fag	1. klasse	2. klasse	3. klasse	4. klasse
Matematik/ Regning	Tal, tælle, øve rytmer alle 4 regningsarter, tabeller	Tabeller	Mål og vægt, købmandsregning	Brøker
Dansk	Store bogstaver, skrive, vers, skuespil	Små bogstaver, skrive, vers, skuespil	Læse, grammatik	Sætninger, beretninger, breve, grammatik, digte
Fortællestof	Eventyr	Fabler og legender	Det Gamle Testamente	Nordisk Mytologi, vikingetiden
Engelsk/ Tysk	Vers, sange, sanglege, små dialoger	Vers, sange, små skuespil	Skrive, lette samtaler	Læsning, grammatik, konversation
Geografi	Hjemstavnslære, "det nære miljø"	Hjemstavnslære, naturesagn	Hjemstavnslære, de gamle håndværk	Nærmiljø, Danmarks geografi, tegne kort
Biologi				Dyrekundskab
Sang og musik	Enstemmige sange, sanglege, pentaton fløjte	Enstemmige sange, sanglege, pentaton fløjte	Kanons, blokfløjte, violin/bratsh/cello	2 stemmige sange, blokfløjte, violin/bratsh/cello, nodelære
Gymnastik	Spil, lege	Spil, lege	Behændighedsøvelser, boldspil	Behændighedsøvelser, boldspil
Eurytmi	Lette lyde, former og rytmer i overensstemmelse med fortællestoffet	Lette lyde, former og rytmer i overensstemmelse med fortællestoffet	Grammatikalske former, stavrim, kulturepoker	Grammatikalske former, stavrim, kulturepoker
Malning	Vandfarver, farveøvelser, stemninger	Farveøvelser varieret efter tema	Farveøvelser varieret efter tema	Farveøvelser varieret efter tema
Håndværk	Lettene arbejder i forbindelse med periodeundervisningen	Indhold som 1. klasse	Byggeri, så og høste	Indhold som 1. klasse
Håndarbejde	Fingerstrikke, strikke	Strikke, hækle	Spinding, enkel vævning	Korssting, eksakte sting
Tegning/grafik	Formtegning, tegning med grundfarver, tegning fra fortællestof	Indhold som 1. klasse	Indhold som 1. klasse	Ornamentik

Undervisningsplan for 5.-8. klasse:

Fag	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse
Matematik	Decimaltal, frihåndsgeometri	Procent- og rentesregning, eksakt geometri	Algebra, plan-geometri	Lineære ligninger, stereometri
Dansk	Ordklasser, retskrivning, stile, klassebibliotek	Sætningsanalyse, bøjninger	Stile, stilfornemmelse, referater	Journalistik, drama
Fortællestof	De gamle kulturperioder	Fremmede folk og biografier	Fremmede folk og biografier	Fremmede folk og biografier
Engelsk/ Tysk	Trykte tekster, grammatik, skuespil	Stærke og svage bøjninger, konversation	Grammatik, læsning, konversation	Stile, retskrivning
Historie	Gl. folkesagn og kulturer	Rom og middelalder	Opdagelserne, renæssancen	Industrielle revolution
Geografi	Nordens geografi	Europa, klimazoner	Verdensdele, stjerne- og planetkendskab	Vejr og klima
Biologi	Plantekundskab	Mineralkundskab	Sundheds og ernæringslære	Menneskekundskab
Fysik		Lyd, lys, varme, magnetisme, elektricitet, mekanik	Lyd, lys, varme, magnetisme, elektricitet, mekanik	Lyd, lys, varme, magnetisme, elektricitet, mekanik
Kemi			Forbrænding, salte	Levnedsmidler, organisk kemi
Sang og musik	Node-, rytme- og hørelære, selvvalgt orkester instrument, kor	Musikhistorie, biografier, intervallære, symfoni- orkester	Indhold som 6. klasse, folkedans	Stilarter og genrer, kendte komponister
Gymnastik	Smidighedsøvelser, boldspil	Smidighedsøvelser, boldspil	Atletik, redskabsgymnastik, sport	Atletik, redskabsgymnastik, sport

Eurytmi	Grammatikalske former, stavrim, kulturepoker	Stavøvelser, skalaer, intervaller	Dramatiske digte, dur-mol, geometriske forskydninger	Dramatiske digte, dur-mol, geometriske forskydninger
Malning	Farveøvelser, stemninger	En farve, kulstift, lys/skygge	Perspektiv, tusch	Linoleumssnit
Håndværk	Lettere arbejder	Snitning	Enkle møbler ud fra egen tegning,	
Håndarbejde	Grundlæggende striketechnikker, sokker	Sy dyr efter eget mønster	Tegne tøj-mønstre og sy tøj på symaskine	Indhold som i 7.kl
Tegning/grafik	Frihåndsgeometri og lette konstruktioner	Frihåndsgeometri, skygger	Frihåndsgeometri, perspektiv	Frihåndsgeometri, gennemtrængning

Undervisningsplan for overskolen:

Fag	9. kl.	1. vg.	2. vg.	3. vg.
Matematik/ Regning	Kombinatorik, algebra, plangeometri	Trigonometri, økonomi, projektiv geometri	Funktionslære, analytisk geometri, projektion	Differentialregning, integralregning
Geometri	Plangeometri	Projektiv geometri	Projektioner	Perspektiv
Dansk/ Litteratur	Noveller, artikler. Genrekendskab, grammatik, stilistik, skriveøvelser. Fra oplysningstid til nutid.	Noveller, essays, poetik, metrik. Drama. Myter, sagaer og moderne litteratur.	Epik, lyrik, noveller, essays, journalistik. Udviklingsromanen.	Epik, lyrik, drama. Litteraturteori, litteraturhistorisk overblik. Udvalgt verdenslitteratur.
Engelsk/ Tysk	Udtryksformer, Sammenfatte grammatik, humor og biografier	Digte, tekster om aktuelle begivenheder, noveller, korte romaner	Drama, stilarter, romaner, forfattere	Litteraturhistorie, overblik, samfundsudvikling
Samfundsfag	Samfundets institutioner, magtens tredeling. Kommunikation.	Immigration, sociologi, politiske partier.	EU, handel og økonomi, internationale organisationer	International handel, økonomisk teoridannelse, politik og samfundsudvikling.
Historie	20. århundrede	Kulturhistorie	Middelalder og nyere tid	Historiografi
Kunsthistorie	Billedkunst og skulptur	Lyrik og metrik	Musik	Arkitektur
Geografi	Geologi	Pladetektonik og oceanografi	Kulturgeografi	Palæontologi
Biologi	Økologi og landbrug	Menneskets organsystem	Cellelære	Zoologi
Fysik	Varmelære	Statik og dynamik	Elektricitet og atomer	Lys - Materie
Kemi	Organisk kemi	Syre, base og salte	Grundstofferne	Proceskemi
Drama	Klasseskuespil, fælles overskoleprojekter			
Kunst og kunsthåndværk	Kobbersløjde, træsløjde, græske krukker, tegning, plakattegning	Læderhåndværk, maling, tegning	Bogbinding, læderdesign, sølvsmedning, portræt- og karikaturtegning	Bogbinding, arkitekturmodeller, portrætbuste, stenhugning
Kor	Flerstemmig sang fra renaissance til nutid			
Orkester	Instrumentalsatser fra barok til nutid			
Gymnastik	Styrketræning og udholdenhed	Arbejde med centrifugalkraft	Målbevidst krafttræning	Individuel målsætning
Eurytmi	Polariteter	Tanke, følelse og vilje	Stilarter	Sammenfatning

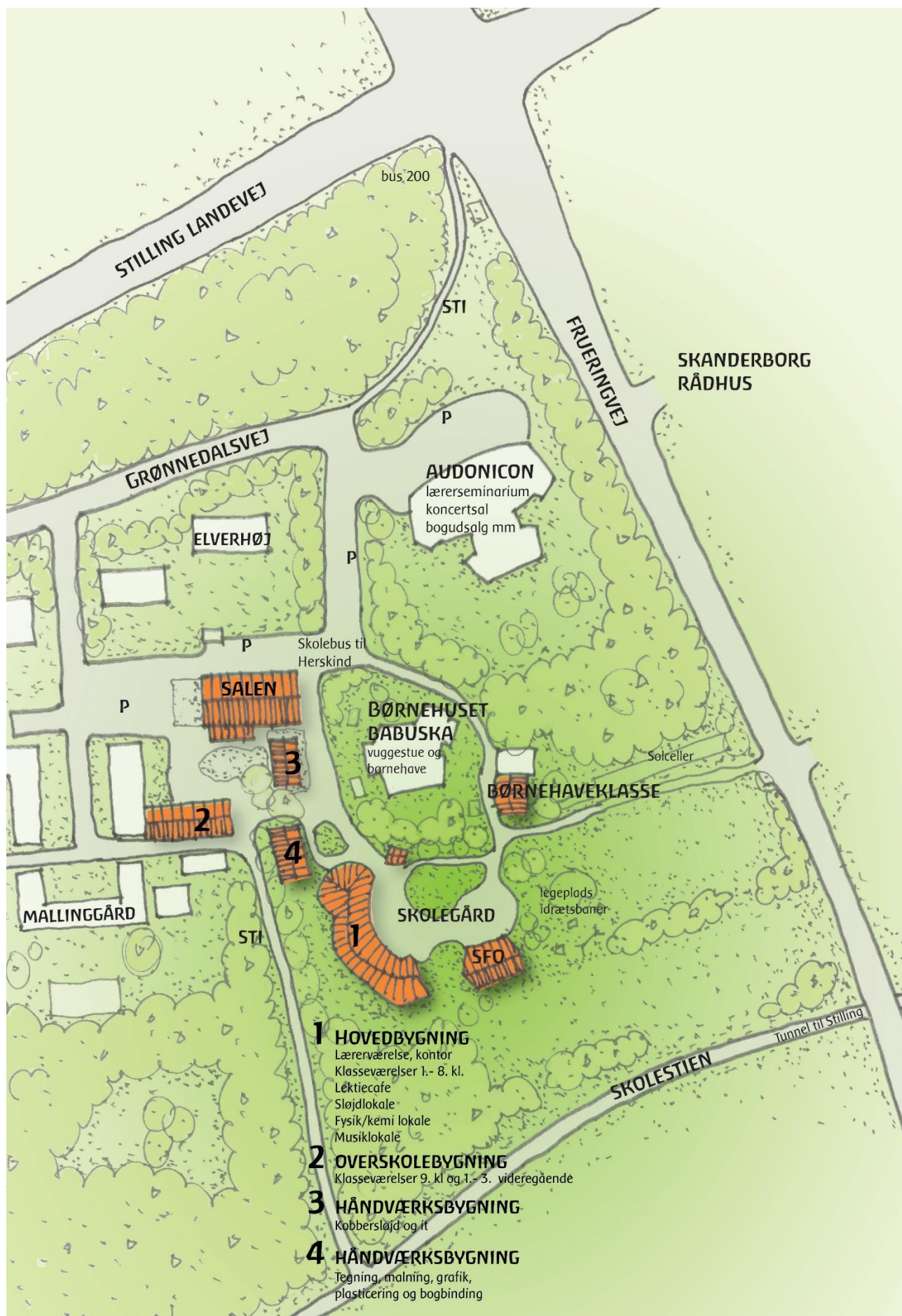
Praktik	Landbrug	Teknisk- eller service-fag	Sociale sektor	
Årsopgave				Større, selvstændig opgave i selvvalgt emne. Teoretisk og praktisk-kunstnerisk behandling af emnet.

11 / YDERLIGERE INFORMATION OG INSPIRATION OMKRING STEINERSKOLER

Skolen abonnerer på STEINERSKOLEN, et tidsskrift om pædagogik, samfund og kultur for de nordiske Steiner skoler. Bladet udgives fra Norge og udkommer fire gange årligt. Hver udgivelse har sit eget tema som fx kunst & håndværk, ernæring og

helse, medier og informationsteknologi. Skolen har valgt at betale for, at alle forældre med børn på skolen modtager bladet.

10 GODE GRUNDE TIL AT VÆLGE EN STEINERSKOLE:

1. LYSTEN TIL AT LÆRE BEVARES
2. SMÅ KLASSER OG KORTE DAGE
3. MEDOPLEVELSE SKABER ENGAGEMENT
4. TID TIL FORDYBELSE
5. ALLE SANSER KOMMER I BRUG
6. LÆREPROCESSER OG RISIKO, GIVER MOD TIL AT SÆTTE NOGET PÅ SPIL
7. EVALUERING OG DIALOG
8. LÆREREN ER I ØJENHØJDE
9. FÆLLESSKAB OG KULTUR – EN DEL AF SKOLEN
10. 97 ÅRS ERFARINGER FRA PRAKSIS

